

Гривко Антоніна Вікторівна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України.
Коло наукових інтересів: когнітивна лінгвістика, психо-лінгвістика, моніторинг якості освіти.
 e-mail: av.hryvko@gmail.com

УДК 002.8:371'81-13

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Пропонована стаття є першою частиною аналітичної розвідки «Формування й оцінювання читацьких умінь учнів: аналіз актуального світового досвіду». У статті узагальнено основні науково обґрунтовані положення, які є підґрунтям сучасних підходів до формування й оцінювання читацьких як ключових загальнонавчальних умінь. Відповідно до результатів дослідження щодо розвитку читацьких умінь українських школярів, розглянуто деякі аспекти зарубіжного досвіду формування їх; подано порівняльну характеристику оцінювання читацьких умінь учнів засобами відповідних блоків завдань у тестах із високими ставками в Україні та США; обґрунтовано необхідність шкільного навчання учнів аналітичного читання інформаційних текстів і розроблення й удосконалення інструментарію для комплексного оцінювання читацьких умінь.

Ключові слова: читацькі вміння; читацький досвід; методика оцінювання читацьких умінь; інформаційні тексти.

Постановка проблеми. З огляду на визнання педагогічною спільнотою читацької грамотності однією з найважливіших навичок, необхідних як для шкільного навчання, так і для подальшого професійного розвитку особистості, а також одним із показників рівня сформованості в неї комунікативної компетентності, актуальними є дослідження, пов'язані з пошуками ефективних методів формування й інформативного оцінювання читацьких умінь.

Зміни, спричинені збільшенням і розширенням доступних середовищ навчання (йдеться, зокрема, про комп'ютерно орієнтоване середовище навчання, динамічне комунікаційне середовище – широкий доступ до інформаційних інтернет-ресурсів, соціальних мереж), зумовлюють розвиток нових підходів до вивчення особливостей читацької діяльності учнів, формування й оцінювання відповідних умінь у сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження, пов'язані з означеними питаннями, охоплюють проблеми вивчення механізмів читання в різних середовищах, зокрема динамічному цифровому (фізіологічні й психологічні особливості візуального сприймання й розпізнавання тексту та вплив на них особливостей інформаційного середовища (Бенедетто С., Вотшак К., Кліфтон Ч., Радак Р. та ін.)), проблеми вимірювання глибини розуміння й осмислення прочитаного та пошуків продуктивних методів підвищення результативності цих процесів (Рейнер К., Шоттер Е. та ін.), оцінювання рівнів сформованості читацької грамотності з урахуванням цільових

настанов і практично орієнтованих умов здійснення читацької діяльності (Сабатіні Дж., О'Рейлі Т., Хелдерман Л., Брюс К).

Формулювання цілей статті. Мета статті – узагальнити основні наукові положення досліджень, які є підґрунтям сучасних підходів до формування й оцінювання читацьких як ключових загальнонавчальних умінь, а також досвід упровадження їх у навчальний процес.

Виклад основного матеріалу. Аналіз результатів згаданих досліджень набуває важливого значення у зв'язку з розпочатим реформуванням української освіти й науковими пошуками щодо оцінювання й підвищення її якості. Так, у Концепції реформування середньої школи «Нова українська школа», Законі України «Про освіту» (2017) та Державному стандарті початкової освіти (2018) перелічено ключові компетентності, які мають формуватися протягом навчання. Спільними вміннями для них із-поміж інших визначено, зокрема, вміння читати й розуміти прочитане [2, с. 14], [1, с. 3]. Одним із основних обов'язкових результатів навчання мови та літератури визначено вміння сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів, медіатекстах та використовувати її для збагачення свого досвіду [1, с. 4]. У зв'язку з цим актуальними є розглядувані нижче науково обґрунтовані положення досліджень, що стосуються формування й ефективного оцінювання читацьких (як загальнонавчальних) умінь, спрямованих на практично орієнтоване оперування текстами.

У процесі як формування, так і оцінювання читацької грамотності учнів доцільно враховувати їхні фонові знання й читацький досвід. Таке положення ґрунтується на наукових дослідженнях особливостей розпізнавання й розуміння у процесі читання певних лексичних і синтаксичних конструкцій, специфічних для писемного мовлення, а також окремих слів відповідно до частотності їх використання: практика читання сприяє збільшенню частотності сприймання окремих слів, що прискорює подальші процеси їх розпізнавання, генерування смислу речень і формування розширених висновків [13]. До фонових знань належать сформовані раніше тематичні словники; знання концепцій, необхідних для розуміння тих чи інших положень різних типів текстів; загальнокультурні знання, пов'язані з конкретним досвідом; знання особливостей конкретної мови (певних кліше, ідіом тощо).

Таким чином, читацький досвід і фонові знання впливають на продуктивність розв'язування учнями лінгвістичних і пізнавальних завдань (Мусінйо Р., Коррео Дж.) [9]. Розширення знань засобами читання текстів різних типів, жанрів і стилів на різні теми дає змогу генерувати щоразу точніші смисли подібних текстів, що є виявом глибини розуміння писемного мовлення й відповідного рівня розвитку читацьких умінь (Рейнер К., Массон Е. та ін.). Тому для збагачення читацького досвіду учнів психологи радять ознайомлювати їх із різними типами текстів [13]. Йдеться про художні (літературні) й нехудожні тексти (класифікація дослідження читацької грамотності IEA (IEARLS) та Програми IEA з міжнародного дослідження читацької грамотності (PIRLS)), які відповідно визначають мету читання: для отримання літературного досвіду; для отримання інформації; для виконання певного завдання (у дослідженні NAEP); читання для набуття літературного досвіду й читання для здобування й оперування інформацією (у дослідженні PIRLS) [12].

Прикладом реалізації принципу врахування й розширення читацького досвіду учнів у процесі їх навчання є вимоги та рекомендації щодо дошкільної і шкільної підготовки учнів (за рівнями K – 12), зафіксовані в Загальних основних державних стандартах освіти США (Common Core State Standards). У цих документах наголошено на тому, що для формування навичок, необхідних для підготовки до вступу й навчання у вищих навчальних закладах, а також для подальшої успішної професійної діяльності, обов'язковим є вивчення інформаційних текстів (окрім художньої літератури) [7]. Тому аналізовані стандарти щодо читання складаються з двох рівноцінних частин: вивчення художніх текстів і вивчення інформаційних текстів (у співвідношенні 50/50 %, починаючи з 5 класу). Інформаційними в аналізованому документі визначено тексти, які містять відомості з історії та сучасності розвитку науки в різних галузях (історичні документи, біографії та автобіографії відомих людей, соціальні, соціологічні, філософські, технічні, природничі, мистецькі дослідження, висвітлені у наукових працях (книгах або окремих статтях)) [7]. У розглядуваних стандартах на-

входять орієнтири-зразки рекомендованих до вивчення текстів, діапазон, зміст і складність яких відповідають певному освітньому рівню (табл. 1).

Таблиця 1.

Деякі найменування рекомендованих для вивчення в школах текстів (за освітніми рівнями), наведених в Загальних основних державних стандартах освіти США

Клас	Художня література: проза, поезія, драма	Інформаційні тексти: мемуари, біографії, автобіографії, історичні, наукові та технічні тексти
6 – 8	Луїза Май Алькотт <i>Маленькі жінки</i> (1969) Марк Твен <i>Пригоди Тома Сойєра</i> (1876)	Джон Адамс <i>Лист про Томаса Джефферсона</i> (1776) Фрідріх Дуглас <i>Образ життя Фредеріка Дугласа, американського раба</i> (1845) Девід Маколі <i>Собор: історія будівництва</i> (1973)
9 – 10	Вільям Шекспір <i>Трагедія Макбета</i> (1592) Едгар Аллен По <i>Ворон</i> (1845) Рей Бредбері <i>451° по Фаренгейту</i> (1953) Маркус Зузак <i>Крадійка книжок</i> (2006)	Патрік Генрі <i>Виступ на Другу вірґенійську конвенцію</i> (1775) Джордж Вашингтон <i>Процальна адреса</i> (1796) Мартін Лютер Кінг <i>Лист із в'язниці Бірмінґему</i> (1964) Енні Джамп Кеннон <i>Класифікація зірок</i> (1926) Агенство захисту навколишнього середовища США, Міністерство енергетики США <i>Рекомендовані рівні ізоляції</i> (2010)
11 – 12	Шарлотта Бронте <i>Джейн Ейр</i> (1848) Ф. Скотт Фіцджеральд <i>Великий Гетсбі</i> (1925) Джумпа Лахірі <i>Розповіді</i> (2003)	Ральф Вальдо Емерсон <i>Суспільство та самотність</i> (1857) Річард Райт <i>Чорний хлопець</i> (1945) Джордж Орвелл <i>Політика та англійська мова</i> (1946) Джон Аллен Паулос <i>Нескінченність: математична неграмотність і її наслідки</i> (2001) Ніл Деграсс Тайсон <i>Гравітація у зворотному напрямку: казка про найбільшу помилку Альберта Ейнштейна</i> (2003)

В аналізованому документі необхідність вивчення інформаційних текстів обґрунтовано потребою набуття необхідного читацького досвіду учнів для формування в них умінь самостійно вчитися та здійснювати навчальні дослідження, використовуючи різні типи текстових повідомлень. Вимоги стандартів до формування читацьких умінь учнів передбачають прогресивний розвиток здатності розуміти й уміння аналізувати різні типи текстів, що ґрунтується на послідовному їх ускладненні. Це дає змогу розширити діапазон засвоєної учнями лексики й формувати в них як уміння використовувати фактологічні дані текстів у процесі аргументованого й інформаційного аналізу їх, так і читацький досвід загалом для ефективного розуміння прочитаного, а також розширює можливості для систематичного надання учням знань про сучасний світ, розвитку критичного мислення й формування аналітичних навичок.

Необхідність вивчення у школі інформаційної літератури (інформаційних текстів) доведена низкою досліджень щодо формування в учнів читацької грамотності (наприклад, [8]) і полягає в складності (порівняно з художніми текстами) сприймання абстрактної нематеріальної інформації (наприклад, відомості з астрономії або фізики) поза межами повсякденного досвіду учнів і зумовленою змістовими характеристиками цих текстів потребою в цілеспрямованому навчанні стратегій розуміння й інтерпретації їх.

Сформованість умінь аналітичного читання текстів різних типів і з різних сфер функціонування є показником спроможності учнів до здобуття вищої освіти й вимогою до випускників середніх навчальних закладів. Тому одним із розділів вступних випробувань у США (SAT – Тест академічних досягнень [14], ACT – Американський коледжний тест [6]) є тест із читання, який містить близько 24 завдань за уривками 4 типів текстів: художнього (частина класичного чи сучасного американського або світового літературного твору); тексту предметного поля суспільствознавчих наук (економіка, психологія, філософія, антропологія, політологія або історія); тексту галузі мистецтвознавства (архітектура, танці, художнє мистецтво тощо); тексту науково-природничого змісту (біологія, фізика, хімія, астрономія тощо.). Читацькі вміння, які визначають міру адекватності, повноти й глибини розуміння прочитаного (reading comprehension), визначено однією з трьох основних навичок, необхідних для успішного засвоєння навчальної програми середньої школи (інші дві – вербальні здібності (доказове усне мовлення), математичні здібності). Тому завдання з читання й розуміння згаданих типів текстів також є обов'язковим складником тесту SSAT (Secondary School Admission Test) для зарахування учнів на всі рівні навчання до закладів середньої загальної освіти [15]. Міжнародні дослідження з читацької грамотності також містять завдання на розуміння різних типів текстів (див. рамкові документи тестів PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study – Прогрес у міжнародному вивченні читацької грамотності) [10, с. 11 – 30], PISA (Program for International Student Assessment – Міжнародна програма з оцінювання освітніх досягнень учнів) [12].

Розглянутий досвід провадження систематичного формування й оцінювання читацької грамотності учнів є важливим в сьогоденних реаліях української освіти. Підтвердженням цього може бути аналіз результатів зовнішнього незалежного оцінювання, зокрема психометричних характеристик і загальних висновків щодо виконання учасниками тих завдань, які спрямовані на визначення рівнів сформованості в них умінь вдумливо читати, осмислювати й аналізувати тексти. Так, в офіційному звіті УЦОЯО (Український центр оцінювання якості освіти) у висновках про виконання сертифікаційної роботи з української мови і літератури зазначено, що для учасників виявилися складними завдання на аналіз окремих мовних одиниць і визначення їхнього функціонального навантаження в тексті; понад 50% учасників не наводить прикладів із власного читацького, мистецького, соціального досвіду чи історичного досвіду людства для аргументації своїх думок (власне висловлення за текстом, що є корелятом читання); половина тестованих не вміє вправно сформулювати свою позицію із запропонованого дискусійного питання й підтвердити її доречними аргументами; значна частина тестованих не знає текстів програмових літературних творів, не вміє їх аналізувати та недостатньо володіє теоретико-літературними поняттями [6]. Порівняння щорічних результатів ЗНО за субтестами з української мови (наведених у доступних офіційних зві-

тах із 2008 по 2017 рр. [5]) засвідчило, що результати виконання завдань, які передбачають вміння орієнтуватися в тексті, знаходити в ньому визначені завданням відомості (пошук необхідних повідомлень) вищі, ніж результати за завданнями на виявлення розуміння окремих повідомлень, ідей тексту та визначення вмінь інтерпретувати висловлені в ньому думки. У таблиці 2 наведено вибіркові результати виконання однакових за спрямованістю завдань за текстом із минулих сертифікаційних робіт із української мови і літератури (кількість завдань блоку «Читання й аналіз тексту» в різні роки була різною: до 2014 року включно – 8 завдань (22%), із 2015 – 5 завдань (15%), до того ж запропоновані у цьому блоці завдання в кожному з аналізованих тестів не завжди спрямовані на перевірку сформованості одних і тих самих умінь, а в деяких звітах не наведено числових даних аналізу виконання окремих завдань).

Таблиця 2.

Порівняння результатів виконання учасниками ЗНО завдань, пов'язаних із читацькими вміннями

Рік проведення ЗНО	Уміння орієнтуватися в тексті, знаходити в ньому визначені завданням відомості (кільк. учасників, які правильно виконали завдання, у % від заг.кільк.)	Осмилення прочитаного, вміння інтерпретувати як окремі думки, ідеї, висловлені в тексті, так і тексту загалом (кільк. учасників, які правильно виконали завдання, у % від заг.кільк.)
2009	53	31,33
2010	63,87	43,37
2011	64,56	44,8
2014	84,7	38
2016	81,6	40,75
2017	83,6	41,6

Аналіз зовнішньоорганізованих (формат) і змістових характеристик розглянутих завдань за текстом, які використовувались в ЗНО, показав, що результатів виконання їх недостатньо для висновків про рівень сформованості читацьких умінь учасників тестування. Це зумовлено такими причинами 1) усі завдання на перевірку, як зазначено у звіті, розуміння й умінь аналізувати текст, запропоновані в тесті, одного типу – закриті, з вибором однієї правильної відповіді (це суттєво обмежує, наприклад, можливість вимірювання вмінь формувати інференції (умовисновки) за змістом тексту або рівня осмилення поданих у тексті відомостей, що передбачає апеляцію до власних знань, позиції чи поглядів, цінностей); 2) відсутність завдань для аналізу читацького досвіду учасників тестування (які є пояснювальними відносно завдань на оцінювання читацьких умінь); 3) охоплення мінімальної сукупності вмінь, які перевіряються аналізованими завданнями; 4) однотипність текстів – усі тексти суцільні, публіцистичного стилю (хоча чинною програмою з української мови передбачено формування в учнів умінь читати й аналізувати тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення [3]).

Сучасне розуміння читацької грамотності як сукупності читацьких умінь міжнародною спільнотою науковців висвітлено в дефініції, поданій у Рамковому документі з грамотності читання міжнародного дослідження PISA: «Читацька грамотність – це розуміння, використання, оцінювання, осмилення текстів і виявлення зацікавленості ними з метою

досягнення певних цілей, розширення своїх знань і розвитку читацького потенціалу, готовності до активної участі в житті суспільства» [12, с.5]. Відповідно до цього тлумачення, до читацьких відносять такі групи вмінь: 1) *знаходити інформацію* (знаходити необхідні відомості в тексті; використовувати типографські підказки); 2) *інтерпретувати інформацію* (виявляти розуміння безпосереднього значення як окремих відомостей, так і тексту загалом; перекодувати відомості, подані різними способами фіксування інформації – числовим, схематичним, графічним, вербальним); інтегрувати, зіставляти, й узагальнювати думки, висвітлені в тексті; формувати на основі прочитаного різні типи інференцій (від простих єднаних до просторових, причинно-наслідкових, припущення-спростування, темпоральних тощо); 3) *осмислювати й оцінювати тексти* (критично осмислювати зміст і форму тексту відповідно до основної думки та способу її вираження автором; виявляти суперечливу інформацію; визначати надлишкову й неправдиву інформацію, оцінювати якість і достовірність висвітлених відомостей за низкою дескрипторів – заголовками, вихідною інформацією (наприклад, авторство, походження або джерело публікації, час публікації), обґрунтованістю наведених даних тощо); 4) *добирати й застосовувати* необхідні й доцільні для розв’язання певного завдання *читацькі стратегії*.

Зрозуміло, що усю сукупність перелічених умінь оцінити за допомогою тестових завдань закритого типу неможливо. На думку науковців [13], найбільш точно визначити рівень сформованості читацької грамотності дають змогу тестові завдання відкритого типу, попри нерозв’язаність проблеми об’єктивності й складності оцінювання таких завдань. Із огляду на багатоаспектність проблеми оцінювання читацьких умінь аналіз зарубіжного досвіду в аспекті розроблення сучасних підходів до її розв’язання шляхом створення відповідних методик висвітлюватиметься у другій частині пропонованої статті.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Оскільки за даними міжнародних досліджень читацька грамотність з-поміж інших навчальних досягнень є найпоказовішим передбачувальним індикатором економічного розвитку суспільства [11], питанням формування читацьких умінь і розробленню оцінювального інструментарію, який би вимірював глибину розуміння учнями прочитаного та здатність використовувати його для розв’язання практичних завдань, приділяється належна увага не лише в сучасних наукових пошуках, а й у розробленні освітніх стандартів і навчальних програм та інструментарію для оцінювання академічних результатів під час та після завершення навчання на певному освітньому рівні.

Аналіз досліджень щодо розвитку в учнів читацьких умінь, необхідних для успішного оперування інформацією як у процесі навчання, так і в позашкільній і подальшій професійній діяльності, дали змогу зробити висновок про доцільність навчання учнів аналітичному читанню шляхом вивчення інформаційних текстів, що зумовлено з одного боку поширеністю їх у сучасному інформаційно-комунікаційному просторі, а з іншого – змістовою та варіаційною (полікодовість, різножанровість тощо) складністю їх порівняно з художніми текстами.

Проблема формування читацьких умінь тісно пов’язана з проблемою розроблення інформативного інструментарію для найповнішого оцінювання їх. Тому другу частину статті присвячено аналізу сучасних оцінювальних методик для вимірювання рівнів сформованості досліджуваних умінь.

Використані джерела

1. Державний стандарт початкової освіти (від 21 лютого 2018 року) [Електронний ресурс] / Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – К.: КМУ, 2018. – 37 с. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/nps/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.
2. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс] / Група упор.: Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашникова та ін.; За заг. ред. М. Грищенко. – К., 2016. – 34. с. // Бібліотека реформи. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczya.pdf>

3. Освітні програми [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
4. Офіційний звіт про проведення в 2017 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. – К. : МОН України, УЦОЯО, 2017. – Том 2. – 308 с. – С. 35 – 36 http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2017/08/ZVIT_ZNO_2017_Tom_2.pdf
5. Офіційні звіти про проведення ЗНО [Електронний ресурс] / Український центр оцінювання якості освіти. – Режим доступу: <http://testportal.gov.ua/ofzvrit/>
6. About ACT [Electronic resource] // The ACT Test. – Assess: <http://www.act.org/content/act/en/products-and-services/the-act-educator/the-act-test.html>
7. Key Shifts in English Language Arts [Electronic resource] // Common Core State Standards. – Access : <http://www.corestandards.org/other-resources/key-shifts-in-english-language-arts/>
8. Moss B., Newton E. An examination of the informational text genre in basal readers / B. Moss, E. Newton // *Reading Psychology*. – 2002. – Vol. 23. – P. 1 – 13
9. Mousinho R., Correa J. Linguistic and cognitive skills in readers and nonreaders [Electronic resource] // *Pro-Fono Revista de Atualizacao Cientifica*. – 2009. – 21(2). – P. 113 – 118. – Available from : [dx.doi.org/10.1590/S0104-56872009000200005](https://doi.org/10.1590/S0104-56872009000200005)
10. Mullis I. V.S., Martin M. O., Sainsbury M. PIRLS 2016 Reading Framework [Electronic resource] / Ina V.S. Mullis, Michael O. Martin, and Marian Sainsbury // *PIRLS 2016 Assessment Framework, 2nd Edition* / Ina V.S. Mullis and Michael O. Martin, Editors. – Boston : TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College and International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), 2016. – 192 p. – Assess : https://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/downloads/P16_Framework_2ndEd.pdf
11. PISA 2015 Results: Excellence and Equity in Education [Electronic resource]. – Paris: OECD, 2016. 493 p. – Assess: https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-results-volume-i_9789264266490-en
12. PISA: читацька грамотність [Електронний ресурс] / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко. – К. : УЦОЯО, 2017. – 123 с. – Режим доступу: http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2018/01/PISA_Reading.pdf
13. Rayner K et al. So Much to Read, So Little Time. How Do We Read, and Can Speed Reading Help? [Electronic resource] / Keith Rayner, Elizabeth R. Schotter, Michael E. J. Masson, Mary C. Potter, Rebecca Treiman // *Psychological Science in the Public Interest*. – 2016. – Vol. 17(1). – p. 4 – 34. – Access : <http://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1529100615623267>
14. SAT Suite of Assessments [Electronic resource]. – Assess : <https://collegereadiness.collegeboard.org/sat>
15. What's on the Test? [Electronic resource] // The official web-site of the Test SSAT. – Assess : <https://ssat.org/test-levels-middle>

References

1. Derzhavnyj standart pochatkovoyi osvity (vid 21 lyutoho 2018 roku) [Elektronnyj resurs] / Uryadovyj portal: Yedynyj veb-portal orhaniv vykonavchoyi vlady Ukrainy. – K. : KMU, 2018. – 37 s. – Access : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
2. Nova ukrayins'ka shkola: Konceptual'ni zasady reformuvannya seredn'oyi shkoly [Elektronnyj resurs] / Hrupa upor. : L. Hrynevych, O. El'kin, S. Kalashnykova ta in.; Za zah. red. M. Hryshhenka. – K., 2016. – 34 s. // *Biblioteka reformy*. – Rezhym dostupu : <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/koncepciya.pdf>
3. Osvitni prohramy [Elektronnyj resurs] / Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. – Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>
4. Oficijnyj zvit pro provedennya v 2017 roci zovnishn'oho nezalezhnogo ocinyuvannya rezul'tativ navchannya, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. – К. : МОН України, УЦОЯО, 2017. – Том 2. – 308 с. – С. 35 – 36.
5. Oficijni zvity pro provedennya ZNO [Elektronnyj resurs] / Ukrayins'kyj centr ocinyuvannya yakosti osvity. – Rezhym dostupu: <http://testportal.gov.ua/ofzvrit/>
6. About ACT [Electronic resource] // The ACT Test. – Assess: <http://www.act.org/content/act/en/products-and-services/the-act-educator/the-act-test.html>

7. Key Shifts in English Language Arts [Electronic resource] // Common Core State Standards. – Access: <http://www.corestandards.org/other-resources/key-shifts-in-english-language-arts/>
8. Moss B., Newton E. An examination of the informational text genre in basal readers / B. Moss, E. Newton // Reading Psychology. – 2002. – Vol. 23. – P. 1 – 13
9. Mousinho R., Correa J. Linguistic and cognitive skills in readers and nonreaders [Electronic resource] // Pro-Fono Revista de Atualização Científica. – 2009. – 21(2). – P. 113 – 118. – Available from : [dx.doi.org/10.1590/S0104-56872009000200005](https://doi.org/10.1590/S0104-56872009000200005)
10. Mullis I. V.S., Martin M. O., Sainsbury M. PIRLS 2016 Reading Framework [Electronic resource] / Ina V.S. Mullis, Michael O. Martin, and Marian Sainsbury // PIRLS 2016 Assessment Framework, 2nd Edition / Ina V.S. Mullis and Michael O. Martin, Editors. – Boston : TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College and International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), 2016. – 192 p. – Assess : https://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/downloads/P16_Framework_2ndEd.pdf
11. PISA 2015 Results: Excellence and Equity in Education [Electronic resource]. – Paris: OECD, 2016. 493 p. – Assess: https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2015-results-volume-i_9789264266490-en
12. PISA: chytac'ka hramotnist' [Elektronnyj resurs] / uklad. T. S. Vakulenko, S. V. Lomakovych, V. M. Tereshhenko. – K. : UCOYaO, 2017. – 123 s. – Rezhym dostupu: http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2018/01/PISA_Reading.pdf
13. Rayner K et al. So Much to Read, So Little Time. How Do We Read, and Can Speed Reading Help? [Electronic resource] / Keith Rayner, Elizabeth R. Schotter, Michael E. J. Masson, Mary C. Potter, Rebecca Treiman // Psychological Science in the Public Interest. – 2016. – Vol. 17(1). – p. 4 – 34. – Access : <http://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1529100615623267>
14. SAT Suite of Assessments [Electronic resource]. – Assess : <https://collegereadiness.collegeboard.org/sat>
15. What's on the Test? [Electronic resource] // The official web-site of the Test SSAT. – Assess : <https://ssat.org/test-levels-middle>

Гривко А. В., кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник Института педагогики НАПН Украины

ФОРМИРОВАНИЕ ЧИТАТЕЛЬСКИХ УМЕНИЙ УЧАЩИХСЯ: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МИРОВОЙ ОПЫТ

Представленная статья является первой частью аналитического исследования «Формирование и оценивание читательских умений учащихся: обзор мирового опыта». В работе обобщены основные научно обоснованные положения, которые являются основой современных подходов к формированию и оцениванию читательских как ключевых общеучебных умений. Согласно результатам исследования по развитию читательских умений украинских школьников, рассмотрены некоторые аспекты зарубежного опыта формирования их; подано сравнительную характеристику оценивания читательских умений учащихся средствами соответствующих блоков заданий в тестах с высокими ставками в Украине и США; обоснована необходимость школьного обучения учащихся аналитическому чтению информационных текстов, разработки и совершенствования инструментария для комплексного оценивания читательских умений.

Ключевые слова: читательские умения; читательский опыт; методика оценивания читательских умений; электронные тексты; информационные тексты.

Hryvko A., Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

FORMATION OF STUDENTS' READING SKILLS: MODERN APPROACHES AND WORLD EXPERIENCE

The proposed article is the first part of the analytical study "Formation and evaluation of students' reading skills: analysis of the actual world experience". The results of the research are summarizing of the main scientifically grounded provisions, which are the basis of modern approaches to the formation and evaluation of reading skills as key general educational skills. Given the multidimensionality of the problem under study and the author's desire to complete the coverage of the research results, the paper consists of two parts. In the first part of the research according to the results of the study of the readership skills development of Ukrainian students, some aspects of foreign experience in forming literacy of reading of students are considered. Author submits comparative characteristic of readers' skills assessment by describing of corresponding blocks of tasks in tests with high rates in Ukraine and the USA; the necessity of students schooling of analytical reading of information texts as well as development and improvement of tools for complex assessment of readers' skills is grounded.

According to the readers' skills, which are critically necessary for both school education and for further professional development of the personality, the essence of the leading methods for evaluation of their formation is revealed (such methods are ART, CKC, TRT, CCT, Cloze-test, GISA, etc.).

The analysis of modern researches made it possible to conclude on the tendency to create a comprehensive, scenario-based methodology for assessing the levels of formation of a totality of practically oriented readership skills (which is the basis of reader literacy) taking into account the individual characteristics of readership of respondents (according to the reader's experience) and the peculiarities of the environment of its proceedings (dynamic communication environment, reading of digital or printed texts). The purpose of such a method should be to evaluate not only the content understanding of different types of texts, but also the ability to purposefully operate them to solve practical problems in the tests simulated realistic communicative situation (scenario), aimed at achieving the goal (the creation of a certain creative product on the basis read polycodox texts).

The findings made during the study of the disadvantages of forming and assessing the reading literacy of Ukrainian students lead to the importance of studying positive foreign experience, which is intensifying in the context of reforming the Ukrainian educational system (development of normative documents, educational and methodological materials).

Keywords: reading skills; reading experience; methodology for assessing reading skills; electronic texts; information texts.